

XALQARO SIYOSAT TIZIMI

Xakimov Muhammadjalil Abduvohid o'g'li

Diplomat ta'lim Univirsity Xalqaro Munosabatlar yo'nalishi

1-bosqich talabasi

bydofficel@gmail.com

Tel: +99891-329-14-21

www.doi.org/10.5281/zenodo.10457325

Annotatsiya: (Xalqaro siyosat) Xalqaro siyosat- bu suveren davlatlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlardir. Bu o'zaro siyosatni o'rganish, xalqaro tadqiqotlar, xalqaro munosabatlar yoki xalqaro siyosat nomlari bilan qiyoslash mumkin. Masalan 2012-yilning o'zida Shveysariyaning Jeneva shahridagi Millatlar saroyida 10 mingdan ortiq hukumatlararo uchrashuvlar bo'lib o'tdi. Shahar dunyodagi eng ko'p xalqaro tashkilotlarga mezbonlik qildi. Ushbu maqolada muallif xalqaro siyosiyatning kelib-chiqishi rivojlanish boshqichlaridagi ayni xususiyatlar haqida bayon etadi.

Kalit so'z: Keng miqiyosli, globalashuv, siyosiy kapital, korporatsiyalar, iqtisodiy barqarorlik, yangillanish, xorijiy, xalqaro munosabatlar, muzokaralar, siyosiy kapital.

KIRISH

Xalqaro siyosat, davlatlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni, hamkorlikni, tartibni va o'n besh milliy qoidalarga asoslangan moliyaviy, iqtisodiy, siyosiy, madaniy va boshqa sohalarda olib boriladigan faoliyatlar birligidir. Bu siyosatlar, mamlakatlar o'rtasidagi diplomatik munosabatlar, doimiy vaqtincha doiralar, moliyaviy operatsiyalar, xalqaro tashkilotlar va kelajakda o'zaro aloqalar uchun o'z muvofiqligini aniqlaydi. Xalqaro siyosat davlatlar orasidagi diplomatik munosabatlarni tartibga solish, yagona va umumiy masalalar ustida kelishuv olib borish, hamkorlikni rivojlantirish, xavfsizlikni ta'minlash va dunyodagi boshqa mamlakatlarga doir munosabatlarni ko'rsatish bilan bog'liqdir.

Xalqaro siyosatning asosiy maqsadi mamlakatlarning o'zaro munosabatlarni tartibga solish, muzokaralarni rivojlantirish, o'zaro kelishmalarni yaratish, jahon tizimida barqarorlik va barqaror bo'lishni ta'minlashdir. Bu, diplomatik muzokaralar, iqtisodiy hamkorlik, o'zaro foydalanish va tarixiy, madaniy aloqalar, siyosiy muzokaralar va boshqa ko'plab sohalarni o'z ichiga oladi.

Bu siyosatlar o'zaro muzokaralar, kelishuvlar, muzokaralar, ittifoqlar va xalqaro tashkilotlar orqali o'tkaziladi. Xalqaro siyosatning asosiy maqsadi esa mamlakatlarning o'zaro munosabatlarini mustahkamlash, xavfsizlikni ta'minlash, uning aholisi va moliyaviy salohiyati uchun afzalliklarni yaratishdir.

ASOSIY QISMI

Xalqaro siyosat tizmi quyidagi asosiy komponentlardan iborat bo'lishi mumkin:

Davlatlararo muloqotlar: Davlatlar o'rtasidagi muzokaralar, aniq savdo shartnomalari, diplomatik munosabatlar va boshqa ko'rsatkichlar orqali amalga oshiriladi. Bu muloqotlar davlatlararo munosabatlarni yaxshilash, xalqaro muammolarga echim topish va dunyo barqarorligini ta'minlash uchun muhimdir.

Xalqaro tashkilotlar: Bir qancha xalqaro tashkilotlar, masalan, Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT), Dunyo Banki, Xalqaro Valyuta Fondu (XVF), Xalqaro Valyuta Korporatsiyasi (XVK) va boshqalar, dunyodagi mamlakatlar o'rtasidagi hamkorlikni, iqtisodiy rivojlanishni, inson huquqlarini kafolatlashni va boshqa ko'maklarni amalga oshirish uchun ishlaydilar.

Sanksiyalar va kelishuvlar: Davlatlar va xalqaro tashkilotlar o'rtasidagi munosabatlar jarayonida, o'zaro kelishuv va muzokaralar o'tkazilishi mumkin. Bunday kelishuvlar o'zaro kelishuv va qarorlarni topish uchun mo'ljallangan bo'lishi mumkin, shuningdek, bir qancha holatlarda biror davlat yoki guruhga qarshi sanksiyalar qo'yimoqda.

Xalqaro iqtisodiy munosabatlar: Mamlakatlar o'rtasida savdo-sotiq munosabatlari, xorijiy investitsiyalar, xorijiy tijorat, valyuta va boshqa iqtisodiy aloqalar xalqaro siyosatning muhim qismi hisoblanadi.

Harbiy munosabatlar va xavfsizlik: Davlatlar o'rtasidagi harbiy va xavfsizlik meselelari, savdo-sotiq masalalari, terrorizm, xavfli bo'lgan materiallar nusxalari va boshqa xavfli muammolarga qarshi kurashish uchun hamkorlik tizimi shakllanadi.

Xalqaro inson huquqlari: Xalqaro tashkilotlar inson huquqlarini kafolatlash, uni himoya qilish va dunyo bo'ylab huquqni muhofaza qilish uchun hamkorlik qilishadi. Bu insonlarning ozodliklari, adolat, shuursiz qirg'indilikka qarshi kurashish va boshqa huquqiy masalalarni o'z ichiga oladi.

Xalqaro siyosat xaqida bir qancha olimlar va nazariyotchilar fikrlar bor. Bular:

Pruss generali va xarbiy nazaryotchisi Karl Klauzevisning (1730-1831 yil) "Urush xaqida" nomli kitobida kuch bilan xavf solish va uni tashqi siyosatda qo'llashni ixcham ravishta aniqlovchi quydagi mashxur tarifi bitilgan edi. "Urush siyosatning boshqa vositalarda davom etishidir. Urush insonyat tarixi davomida biologic zaruryat sifatida emas, balki davlatlar ichida va xalqaro maydondagi ixtiloflarni qurolli toqnashuvlarga aylanishining qonuniyatli rivojlanishi, deb tarflana boshladi.

Siyosatshunoslarni xozir ham etiborini tortib kelayotgan g'oya -bu ingilz faylasufi Tomas Gobbsning (1588-1679 yil) kuchlar roli haqidagi sharxi va " Hammaning hammaga urushi " konsepsiyasidir . Bunga oddiy misol qilib. Gurux azolari 10 nafarni tashkil etadi. Ammo shu 10 kishiga beriladigan ish o'rne 1 ta yani faqatgina kuchli guruh a'zosigina qo'lga kiritadi. Bundan tushunish mumkinki bugun do'st bo'lgan odamlar ertaga shu ish orni uchun kurash olib boradi, chunki bu ish o'rni unga manfaatli bolganligi uchun kurash olib boriladi. Huddi shu misolida davlatlarni ko'rsak bo'ladi. Har bir davlt gegemonlikka erishish uchun har qanday usullardan foydalanadi. Bu jarayon diplomatik aloqalardan tortib davlatlararo urushlarga olib borishi mumkin. Mashhur diplomt J.Boll qudratli davlat formulasini quydagicha taklif etadi: "resurslari va aholisining kontinentla miqiyosi ichki xamjamiyatligi va barqarorligini yuqori darajasi kuchli liderlar "deb fikr suradi.

XULOSA

Xalqaro siyosat haqida mashhur bir necha nutqlar mavjud, birinchisi John F. Kennedyning "Ask not what your country can do for you; ask what you can do for your country." (Mamlakatingiz siz uchun nima qilishi mumkinligini so'rash kerak emas, balki siz mamlakatingiz uchun nima qilishingiz mumkinligini so'rang) degan fikrni ilgari surgan . Bu nutq milliy xizmatni va fuqarolarining mamlakati uchun qilishi kerak bo'lgan vazifalar haqida ilhomlantiradi.

Bundan tashqari Xalqaro siyosat haqida yana bir mashhur insonlarning nutqi Winston Churchillga tegishli bo'lib, u aytgan so'z quyidagidek: Xalqaro siyosat biror bir mamlakatning qadriyatlarini qo'llab-quvvatlaydigan va ularga bosh olish masalalari bilan shug'ullanuvchi amaldir."

Xalqaro siyosat mamlakatlararo munosabatlar, diplomatik muzokaralar va muzokaralarni o'rganishini boshqaruvchi soha hisoblanadi. U davlatlar, xalqaro tashkilotlar va mamlakatlararo ittifoqlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni boshqarish va shakllantirishda asosiy xizmat ko'rsatadi.

References:

1. Qirg'izboyev Muqumjon: "Siyosatshunoslikka kirish", "Toshkent :Yangi asr avlodi" nashriyoti, 524-bet, 2013yil
2. Odilqoriyev X.T, Razzoqov D.X : "Siyosatshunoslik", "O'zbekiston Respublikasi IIV Akademyasi , 2012.-289 bet
3. Антанович Н., Достанко У. Ганс Моргентая: реалистическая теория международной политики// <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s01/z0001087/st000.shtml>.
4. Uz.m.wikipedia.org

